

Обрана валала од отровних газох.

Чом ше треба внац браніц.

У найбліжшій вояні, кед, же будзе, людзе державох котри буду воявац, найбажай буду заражени од воєнних крилатицох зос газовима бомбами. Тота небезпека од газах на валале не така велика як у местох. Але тоти валали, котри ближай при індустрийских местох, або у котрих ше будзе находиц и войско, буду виставени тей небезпеки, та треба да шицки знаю як ше треба будзе браніц.

Обрана человека пред газом.

Найлепша обрана человека пред газом, газова маска. Таки газово маски ма войско, державний урядніци и велько людох по местох. Але тата маска человека брані лем од тих газох, од котрих человек страда през удиходане отровеного воздуху, а и то лем на кратки час, док ше не витроши збирнік активного углія, котри пречисцує воздух за дихане.

Ест и таки гази проци котрих ані маски ніч не помагаю так волани гази цо опаря. Вони дійствую на кожну часці цела, преходзя през шмати, обуце и творя рани на целу — як да ше человек опари — и тоти рани небезпечни и за здорове, а и за житот человека. Од таких газох (іперит, люїзит) можу ше очувац лем тоти цо маю за то окреми шмати.

За земледілцох маски зос фабрикох драги, а о окремих шматох нет ані бешеди да себе их шицки набавя. Но треба зачувац не лем себе але и цалу фамелю а ту єдна маска чи шмати не досц. А гу тому треба би веца куповац и за кожну главу статку маски од газох бо и їм тот газ чходзи.

Ту приношиме єден способ як да ше человек брані кед ше найдзе сам у полю а приде витор затровени зос газом, або нароком мушиме висц других зос нього ратовац.

Найважнейша ствар при маски то активне угло, котрого мож купиц за туні пенюж по апатикох. Його треба мац надосц и то скорей як настане война.

Дакус з того угло зоширеме медзі два плаценка и з того платна зробиме маску так да нам добре закриє уста и нос. През тото платно у тих случайох мушиме дихац. Тоту нашу „маску“ мушиме добре прициснуц гу лицу, а очи заврец и так сцекац зос такого затровеного воздуху, найлепше до даякі хижі.

Кед не мame ані таку маску, теди треба вжац до гарсци влажній жемі зос загради або мокру ренду и приложиц гу носу и през ню дихац.

Заклони од газох.

Найлепша охрана пред газами окреми заклони. У кождай хижі мож направиц напредок таки заклон. Треба на то вибрац пивніцу лебо даждну хижу и порихтац ю за туто циль. Кед у тей хижі дзвери, облаки и шицки други даяки отвори добре припасовани, же нет коло ніх дзирки, така хижі

Батурин.

Роман з новшої нашої исторії написал Богдан Лепкий.

Історичний роман „Батурин“, котри починаме друкац у тим числу то лем єдна часці велького історичного роману „Мазепа“, котри у шейсцох вельких книжкох написал єден од найвекіших живущих писательох Богдан Лепкий (тераз професор на універзитету у Кракове). У тим роману описал Лепкий єдну од найважнейших добох нашої исторії, а то борбу гетьмана Івана Мазепи (владал на Україні од 1689. до 1709. р.) за вішлебодзене нашого народу зпод туторства и власнице Московіох. Тота борба велького нашого гетьмана скончела ше нещешліво зос битку под Полтаву 1709. р. Московски цар Петро случайно у тей битки надвладал зійціл самостойносці нашей козацькій держави и преглашал, же нашого народу ані нет, а ест лем якіш „Малороссії“ якаш платка на вельким московским (вон го почал волац „російским“) народу, котри ма владац и уживац шицки блага, а богата Україна и єй „малороссийски“ народ ма паном Московом шицко давац и їм верно служиц.

„Батурин“ то штварта книжка од целей исторії „Мазепи“ и найлепша. У ней описано, як московске войско под водством генерала княза Меншикова зійціл богати, престолни варош гетьмана Мазепи, Батурин. Прекрасни ту опис, як ше варош Батурин храбро браціл и як го Москве вжали и страшно погарали и спалили лем з помоцу єдного нашого издайника - батогаша.

Читане Батурина научи наших читательох поштонац нашу вельку историю и на геройских бранителюх Батурина буду мац приклад, як ше треба за свою народну ствар, за народни идеали жертвовац. Упознане славней нашей исторії то найтвардейши темель нашей нашей народній чесци и свидомосці.

Прето шицки з найвекішу йавагу читайце тото приповедане, а новини одкладайце да и вашо дзеци можу познейше читац исторію геройского „Батурину“.

Редактор.

чи пивніца може послужиц за заклон од газох. Але не треба забуц заткац и дзиру до комина. При нападу неприятельских крилатицох ваш заклон може буц розвалены, або запалены. Теди треба сцекац до найбліжшого другого заклону, а на уста положиц домашню „маску“ зос углія, або мокри фалат платна о штverne скруцени або з мокру гліну.

Шицки тоти ствари себе треба напредок порихтац, же бу нас случай не нашол не порихтаних. До заклону треба зос собу однесц угле, цлатно зос котрого зме годни направиц и нови маски, а и тоти цо зме уж направели. Кед не мame маски теди вежніме зос собу чарнай жемі и у канти води да мame зос чим жем навлажиц кед будзе потреба.

Нё лем нас але и нашу поживу, па и муку, воду и друге мушиме пред отрованьем забезпечиц. Найлепше кед то шицко можеме однесц зос собу до заклону.

Шести медзинародни Конгрес Христа Царя у Любляни.

В суботу 29. VII. отримал на стадиону Св. Службу Божу кардинал легат Глонд на котрой приступело до св. Причасті понад 15.000 словенскій младеки хлапцох и дзивчатох. Причастали их коло 70 священікох. Треба було видзиц з яку побожносту тоти млади людзе примали до своїх душох и шерцох Христа Царя, свого Бога — треба було учуч з яким одушевленем шпивали вони писні своійому Господеві.

Пополаду того самого дня на 3:30 годзини одбули ше остатні схадзкі у Уніону, на котрих були виглашены постанови (резолюції) Конгресу.

Суботу вечар на 8 годзин почала ше на стадиону велічава представе „О царстве Божім“. На модерни способ з учасці цалей публики у представі красно приказано, як то диявол з помоцу рижних григох и пристрасцох одрива людох од Бога, а як их заш Архангел Михайло и шицки ангелски хори з помоцу совисци приводза до Бога, до Божого Царства.

Остатні дзень Конгресу — недзеля 30. VII. — була до поладня на стадиону шпивана Служба Божа, котру служел кардинал Легат з числену асисту. На тей Служби Божай виглашал казань кардинал бешедуюци у вецея языкох. Шпивал прекрасно даскельосотни хор, а дзепоедни писні шпивал и шицок народ, цо було найвелічавейше.

Пополаду од 2 годзин преходзели у длугим походу на стадион рижни товариства и организаций, велі облечени у прекрасных словенских народных шматох шпиваюци милогласни писні. Шицки преходзели попри „Уніон“, дзе на балкону стали о-бидвоме кардинали и вецея як двацец владикове та други достойніци церковни и цивилни. Кед ше поход скончел и стадион наполнел, виступали на окрему трибину представніки поединых народох,

У Городку.

Одкеди ше виявело, же Карло (шведски краль союзник гетьмана Мазепи) не идзе на Москву през

котри на конгресу брали учасц — а було их 16 — и кажди у мену свого народу привітал Конгрес на своім языку. — Як ми пришло жаль, же ше на стадиону не почула и наша руско-українска бешеда попри бешеди других народох. Але нашого народу там не було. Кед ше то скончело, принесли на стадион з вельку процесию Найсв. Тайни, и вец була одшпивана літания, а потім, на закончене шицкого, шицки присутні повторівали за священством молитву посвяти и вирносци Христови Царови, — хтори най влада у шерцох кожного поединного человека, най влада у наших фамильюх у шицких народох и державох — у цалим швеце.

о. Г. Б.

Большевицка Русия.

У Росії барв велька драготня.

Дутянох ест велько меней як за царату, а цени барв високи и недоступни за вельку вешишину населення. Пар слабих скоряних ципелох, яки у Канади мож купиц туньше як за 5 долари, коштаю у Русії 202 рублі, то ест понад 40 долари або 2.000 динари. Найтуньши хлопски шмати коштаю од 400 до 500 рублі або 4.000 до 5.000 динари. Женска сукня зос слабей матерії, яка би коштала йндаєй найвецей 100 динари кошта 400 до 500 рублі. Барв мала мера черешньох кошта 6 рублі або 70 дин. Вайца по рублю за фалат, мала чололада 2 рублі. И так шицко инше.

Поровнующи тоти цени зос ценами по інших державох, человек ше пита, як можу московски роботніци тово шицко куповац? Одвіт та-ки, же крим даскеліх вибраних у Москви та и по інших варошах Русії, роботніци ніч ані не можу купиц. Роботніца чи роботнік котри заслужа на мешац 200 рублі, не можу купиц ципело котри коштаю 260 рублі.

Зато комесаре, високи урядніци, директоре фабрикох и артисти можу купиц шицко. У „раю роботнікох“, дзе кождому службни плаці „тельо кельо йому треба“ звичайна плаца виноши 200 рублі на мешац односно 2000 динари. Але потреби роботніцких панох та вельможох велько веши и вони добиваю по 7.500 рублі а и вецея мешачно, то ест 75.000 динари. И їм добре, гоч у Русії драготні, бо маю велько пенажи.

У Москви ест лем єден готел, дзе мож достац голем яке таке єдзене, але ані не потребно вецея, бо число, тих котри можу заплатиц за єден полу-дзенок по 10 до 12 долари, то ест 500 до 600 динари, не вельке. Нігдае не видно таких контрастох як у Русії. Док панове єдза у готелю приходза цали чоропі дзечох, цо не маю нігдає нікого, роззагую руки и модля хлеба. Кед достаю лігаю го як вовки, док их не оджене вшадзи присутна поліція. Видно там людох и жени, цо стоя на уліцох пред готелеми и припратраю ше на тих цо єдза. У їх очох видно животински глад. Таки погляди мож нешкі видзиц у барв вельких местох Русії. Таки погляди вигладнєтих людох гуторя вецея як слова, же большевицка революция 1917. року не була остатня у Русії.

Шведске и московске войско прибліжовало ше єдно гу другому, як два хмари.

Цар Петро, кед уж преславел побиду над шведским генералом Левенгаупом у Смоленску, по-нагляя ше гу свой армії, котру водзел Шерметяев.

По драже виганял народ з валалох и салашох до варошох на роботи коло укріпеньюх. Наказал паліц валали и жорстоко карал людох, котри му не вилагодзели, не нали на час и надосц шицкого цо му треба за його войско, нірадо подношели други воини теркхи, або на котрих з правом чи не з правом сумнял же су му не вирни.

Кадзи прешол цар, курели ше спалені хижі, стали шором шибеніци, на котрих ше гойдали збелавені мертві цела. Шицко ше бунело прости цара, а вон, да то зніщи, ширел пред собу страх.

Страшний бо цар во гніви своїм! Світлійший княз Меншиков стал зос свою кавалерію над рику Снов, очекуюци Карла, же би нападал на його остатні часци войска и препоручвал преход шведской армії през рику Десну.

Вон чекал козацки полки, бо ше не чувствовал надосц моцни за таку вельку задачу, як борбу зос Карлом XII.

Познаюци вельке военне іскусство гетьмана Мазепи попонаглял и поволал го гу себе, бо мал и того на думки, же би гетьман бул коло нього, як дзешка там за Десну.

Меншиков бивал у Городку, месточку на рику Снови. Московски офиціре, понапихані з пенежми напитками и красними женами, коцкали ше и картали, вожели ше з дзивками прибранима до роскошных шматох, нараброваних у велькопанских дворох и замкох.

Смоленск, але же идзе през Стародуб и Новгород Сіверский на Україну, Москве ше почали по-заговац на пряму рику Десну.

Зламани морал и безбожносц.

Московска комунистична влада перша у историје людства почала организовац безбожство да зламе шицки закони Божји и природни, котри члопка упуцују морално људи. И спроведи ани велі млади хлопци нажеј од 25 рокова не ходи до цркви. Јем старши мао ише имелосци тримац ше вири. Материјализм за большевикох едини Бог. Фамелија не ма за њих някакве свјатосци и фамелијини живот ше не поштује.

Правда, же у остатних часах дакус стримана шлебода розводох, та причина тому пенеж, бо наложени такси на розводи и так перши розвод кошта 50 рублја, други 150, а треци 300 рублја. У теорије не дозволює на штварти розвод, але хто заплати, тот може.

Шлебоди нет.

Приповеда ше о шлебоди вельјо, але то је спердња. Но нігда на швеце не било таког деспотизму јако у большев. Русији. Под панованијом тога азијскога деспота нікто не зна, кади приде нанђошор, бо большев. полиција (ГПУ) роби скоро, а за причини не пита и не подава. То доказују убийства, вигнанства и гарешти телја премијерах, министрох, комесарох, маршалах, генералах, политициох, дипломатах, непокорних роботниках и непослушних селянох, котри на милиони винишено за тоги 20 роки большевицкога панованија. (мб)

Зос Просвити

Членарину за 1939 рок, а велі ише за 1938 рок не плацели. Модліме шицких членох, же би својо аљкосц випольнили. Уплатиц може каждай недзелі и швета до поладња од пол дзвејате до 10 годзини. Членарина виноши 10 дин. Хто уплати членарину за 1939 рок достане задармо једну књижочку «О женібі», цо ю написал наш Владика.

Кажди член фамелиј нашого интелигенција свјещеника, лікара, учитеља, далей ремесленіци и замледильци мушел бо буц член Просвите. То једна наша просвитечна устањова на здравим христијанским и народним темелју поставена.

А чи кажде дзејко, лебо голем гевти векши дзеји наших свјещеникох, учитељох и т. д. члени Просвите?

Ище их вельјо не, гоч би требало да будау.

Наша Заградка едини дзејински часопис за руски дзеји у Кральовини Југославије одобрени тих дње од п. Министра Просвите IV. Бр. 5603 од 17 маја 1939 же ше шме хасновац за лекцију школарох русинской народносци и набавиц за библиотеки и читаоници. Кед так з найвишого

«Справди, умрец може од шмиху јак тога дзивка цага за собу тоги сукні» — шмеја је тусти наредник.

«Попаче ле, людзе; на перши нашей Явдохи. Ша то гори, а не цо!» — кричал ѡного пайташ.

Жени, вирвани з нормалнога животу, прешли шицки етапи војнога погубења и становели ше јак одалиски у официрских гаремох. Страцили стил и под вливом над меру уживанога алкоголу, јх владане було прегадне.

«Плювац нам на Карла, до чорта вон найидзе зос своја дугоногима Шведами, нај здравствую нашу красавици, нај живе любов» — чуло ше нераз!

Дзешка и гудацох нашли и у Городку, од Бога и од людзох забутому месточку над рику Снов, почала је блудна пияцка ноц.

* * *

Кед Войнаровский*) пришол до Городка, привитал го тот пекельци живот, котри може видиць лем там, где је вельјо войска, а особено конїци.

Здалека було видно безчислени огњи и шветла, випатрало је да Городок горел. Потим чуло ше форкане конњох, якошик жалосне, јак да конї жаловали за своја спокойнима и полнима јашлями.

Войнаровский приходзаци блажей учул тога какди војни табор таки характеристични шум, у котрим ше крие предсмак битки, жадане побиди и страх пред погромом. И дораз му станули пред ѡного очи дні, котри вон прежил недавно на војни.

*) Войнаровский, родзина гетмана Мазепи, ишол до московскога ген. Меншикова јак посланик гетмана.

места призната вредносцја тога нашого јединога часопису, не шмело би буц ани једнога Нашога руского дзејка, котре би не було предцајене и не читало би «Нашу Заградку». Предплата лем 10 дин., так же је може набавиц и найхудобнейше дзејко.

Књижки „ПРОСВИТИ“ найлепши украс у каждай рускай хижи. У »Просвите« може достац тоги књижки:

1) Буквару за руски дзеји од Полибки М.	8 д.
2) Читанку за руски дзеји	8 "
3) Христијанска наука (Библија од Павича Ю.)	8 "
4) Катализ од Др. Няради Д.	8 "
5) Граматика од Др. Костелника Г.	8 "
6) Молитвеник за руски дзеји од о. Биндаса вязани до платна	8 "
" пергамену	15 "
" скори	25 "
7) Житие св. Кирила и Методия од Др. Няради Дионизия	1 "
8) Ефтайрова дзивка од Др. Костелника Г.	5 "
9) Народни писні позб. о. Биндас и О. Костелник	5 "
10) Пупче од Фейси Я.	3 "
11) Мижов сон од Фейси Я.	1 "
12) Наши дзејом од Саламона С.	2 "
13) Сужба Божа од Др. Няради Д.	5 "
14) Наша прадедија од Д. Няради Д.	5 "
15) Кухарка од Тимко Г.	5 "
16) Коляди	4 "
17) О женібі од Др. Няради Д.	3 "
18) Алманах	12 "
" вязани	20 "
19) Календар 1922 (Старостовство)	5 "
20) Стари календари	5 "

И ВОНИ ВОЮЮ.

Војуј и готови је на војну не лем тоги најмудрейши створења на жеми, јо их воламе людзе и котри сами проци себе и на свою препасц видумали бомби, дзела, отровни гази, машински пушки и бомбардери, але и тоги створења, котри таких совершених средствох медзисобнога забиваня не мају. Једине јх оружје то пищок и нохци. Ето не давно принесли новини, је у Турскай у валале Афийон Карагисар настала права војна медзи орлами и говљами. На тисачи говљох за даскељо дні борели је пред нападом орлох, котри нападли на гнізда говљох и на јх младих. А јо најцикавейше, на помоц говљом прилецили велі говлі од Цариграду и аж од балканских горох. Вони кед је було явено о нападу орлох у вељких масох охабели својо гнізда и понагляли на помоц својим братом. Людзе је тогу борбу опатрли гуторели, же борба була барз оштра, — на живот и шмерц. Цала околица була покрита з мертвима орлами јо значи, је говлі гоч од орлох слабши, ипак надвладали. Були зложнєши.

А јак то мило себе придумац тоги часи, кед је вони уж не враџа веџе!

Але ипак цале ѡного разположене губела думка и свидомосцја тога, прецо ѡного гетмана послал.

А ишол вон зато гу Меншикови, да виправи гетмана, знєе з њего шицки подозрена, же роби проци Москви, а самога Меншикова да виведзе з војском до поля. Але ведно з тим оставал вон у рукох Меншикова јак закладнік и кед би је му не удало скорей пойсц од њего, як будае познатим, же Мазепа прешол гу Шведом, перше на њего спадне гнів и вимсцене неублаганого цара. Войнаровски предумал цале того чежке и важне діло. Видзел опасносцја, котра је котуљала, як лавина, з прискореним и нестримним рухом. Видзел вон критичне положене гетмана, котруму би досц було зробиц лем једен недобри крок, да је скотуља до препасци. Чи годзен вон у добри час даць најпотребнейши розкази и прейсц на други бок? Гетман, правла, чловек хитри, розумни, але и ѡного діло барз чежке. Та коло њего стоя Москвe, а у самому Батурину гетманскай престолници стоя московски драгуни. Чи пушча вони ѡного?

А хто зна, можебиц цар ма уж ясни докази, же гетман охабел и направел з кральом Карлом војни сојуз проци цара. а можебиц поробени је шицки кроћај, да је гетман з Карлом не зедини? Хто зна, чи вон, Войнаровски не идзе до Городка, як до своје ћемнїци. Придзе, а Меншиков аж руками сплешнє: „Мам це!“. Раховал вон на найгорише, бо було би правдиве Божје чудо, кед би је шицко тога, је ше тераз почало, добре звершело.

Зос Редакциј.

Пре одсутносцја редактора идуши тидзене нашо Новини не годни висц.

З НАШИХ ВАЛАЛОХ**Школарска схадзка у Миклошевцах,**

одбула је дње 12 и 13 тога месеца у новим Просвітним доме. Того року схадзка је мала отриац у Руским Керестуре, але и пре койяки причини там је власци не допушили, так же уж остатні дні, треба було гледац други валал и други власци, котри барз радо и лёгко пристали на то да је схадзка одбудзе у Миклошевцах. Прето же је уж пречуло је схадзка не будзе, велі нашо школаре-студенти не поприходзели, але и попримац назберало их је красне число так же були заступени скоро шицки нашо валали. На шицких викладох и засиданих були присутни міклошевски новтаруш и срезаки пристав зос Вуковару. Вони були шведкама дисциплини и шору у јаким је схадзка одбувала и јак представници нашеј югославије могли је прешведчиц о идейносци и розумену културно-просвітнай роботи медаи нашим народом, за котру је нашо школаре готови. Видзели вони јак то нашо школаре — особено міклошевски — роби ведно з народом и за народ којих баша највеџа одушевела.

Першого дня схадзки були у Просвітним доме до поладња и пополадју читани красни виклади на рижки теми, о чим будзе обширнейше у слідующему числу наших новинах. В недзелю заш була дополненіја велька шпивана. Служба Божа на котрой шпивал крајине Міклошевски хор и на јакеј були шицки школаре. Истога дня вечар давали керестурскими школаре представу „Хмары“ на нашим литеаратурним українским языку. И о тим будзе веџе у слідующему числу.

Міклошевци

Преслава 950-рочного ювилею покресцења Руского народа. Міклошевчане преславели тоги вельки ювилей в недзелю 30. юла. Три дні пред тим служели је вечар у цркви молебен, на котри народ у шумним числу приходзел. В недзелю у велькай Служби отриацал о. Мих. Фірак парох керестурскими вельким казаном о тим, јо дало христијанство нашему народу у морално духовним оглядама, яким зме вельке благо и щесце за душу зос виру Христову прияли. Шпивал Службу до машні барз добре вивежбани хор под ровнаньем богословиа М. Хиріовати. Вечар була у Просвіти Академія. Домашні хор одшпивал даскељо церковно-народни писні, була једна декламация и богословиа П. Бучко прочитал виклад о значению христови за наш народни живот. На концу хор одшпивал даскељо народни українски писні. Шпиване міклошевскога хору може послужиц за прик-

З такима думкама вошол Андрій Войнаровский до кнеза Меншикова. Ишол по гетьманским обичајам: Пред њим стражи, а поза њим воз зос прислуѓи и з дарунками Меншикови и царови.

Войнаровский би радо преноцовац дајде пред Городком, але мал одвише вельјо кочи, коні и людзох же би то могол зробиц а да московски стражи то не осетя. Бо вони мерковали на шицки драгуни, затримовали каждого, хто по њим преходзел, бо у каждого чловеку видзели шведскога шпиона, котри је спроведи мотали по краю з прокламацијами краља Карла.

Войнаровский, гоч вироснул у паньскай фамилији, щиро полюбел Україну, жадал јеј краснай будучносци и турбовал је за јеј терашню ани кус завидну долю. Вон так глубоко приял идеју свогога оца, же за њих бул готови на јаку жертву. Цо там будзе, нај будзе, пойдзе гу Меншикови, будае меркованац на јакле ѡного слова, зроби шицко, же би уратовац справу. Идзме! (Далей будзе)

У школи: Кед од 10 однеши 10 кельо ци остане? — Яни: Не знам. — Но, кед маш у кишенки 10 дин. та их страциш ци остане у кишенки? — Дзира!

Добре выбрац. Длugo сом раздумовал котру дзивку сушедзу мам вжац, меншу чи веќшу и на концу сом вжал лем ту мешчу. — Мудро ши поробел, бо од двох злых чловек треба више выбрац менше зло.

На судве: — Чом ви бачи чим је кус зос сушедом поспричкаце тако је лапаце зос ѱим биц. Ша ви знаце, же мудрейши више попуште. — Гей, але кед мой сушед не сце признац, же я мудрейши.

лад другим вадалским хором. Главне при нім, же шпиваче вивежбани и сигурни. А шпиваю векшичом мали дзвичата. Вельо то труду треба до такога хору уложиц Публика го наградзела зос щирим кляпканьем. Віклад п. Бучка буд добрае виробені, на преобршири, а заш поведол, чо сцел и цо требадо. Сала буда полна.

Так Миклошевци достойно и культурно преславелі тот наш вельки церковни и национални ювілій.

ГОСПОДАРСТВО

Чом треба заорівац сцернянку?

У модерним газдовстве нігда ше не охабя сцернянка да длуго стої. На напредних маєтках ище док жито стої на полю у крижкох почина ше сцернянка угориц. То озда ма за причину розумене, а за нашлідки, хасен.

Знаме же у житу ест вше койякого корова, котри ведно рошне зос житом и так и дозрев. При роботи коло жита, вітреше ше нашене корову и пада на жем. Кед ми скорей поугариме сцернянку, придзе токо нашене корову до жеми и почне роснун. Пред бішень, док коров ище не дозрел приходзи друге, ешеньске оране и так коров, котри не принес нашене препада.

У другим шоре стої заоріване самей сцернянки, т. е. гевтей слами, котра остала по кошенню. Заоріваньем тей маси ище за цеплих дньох приходзи вона до жеми дзе ма повольни условия (цеплота и влага) и так ше ище до жими розпадне и на яр в приготовена за поживу рошліни.

Зос заоріваньем посцигув ше и то же ше чува влага, котрой обично ест мало у тим часу. Погришне думане, же кед жем збита та зачува влагу.

Розяшніц ше да то так: Кед вежнеме же у збитей жемі часточки так пошоровані да вони медзи собу правя дробенки цивочни (капилори). По тих капилорах дзвига ше вода. А тераз кед жем збита, тоти капилори иду до верху жемі, а так и вода, котра ще фришко вицарює.

Зос ораньем, тоти ще капилори претаргую на верху жемі, бо ще ту жем роздроби. До роздробеней жемі легко уходзи воздух, котри потребни бактеријом за живот. Тоти бактерији тераз маю воздуху, а и води, бо вода тераз приходзи до капилорах дотамаль.

Важносц легуминовох.

До легуминовох спадаю: пасуля, граорица, грашок, ленча, бетеліна и др.

Уж стари народи обачели важносц легуминозах у господарству. Відзели то уж стари Греки и Римляне, же легуминози маю таки вплив на жем але вони и єдни од найважнейших єдлох за людзох и животині. Найважнейши су як єдло прето, бо маю у зарну гевти найпотрібніші часци — белаццевини, котри необходни за отримоване жито.

Легуминози маю тих белаццевинох у векшей міри, па видзиме же вони приходза такој за месом.

Тераз да видзиме яки вони маю вплив на жем дзе рошнію. Векшина легуминозах ма глібоки корень. А важносц того кореню у тим. Вон хаснү тэту поживу, котру вода загнала глібоко. Тота пожива за рошліни краткого кореню нема вредносци. Тераз дlugоки корень легуминозах врача туту поживу и склада до своеї рошліни. Тот глібоки корень, котри пуша своёю жилки, подзираў жем и вона постава роштресаца и мелка. Прето и видзиме же найлепша жем остава по легуминозах.

Легуминози маю предносц пред другима рошлінами у тим, же вони можу брац душик зос возвадуху, котрого обично ест найменей у жеми од других элементох.

Легуминози служа и як желена гноідба и ту маю предносц пред другима, бо их вельо остава прето и богада жем зос душиком. Кед сцеме легуминозу вихасновац як желену масу, мушиме заорац, а то гуторя, же найлепші кед в уквиту, бо тэди ма у найлепшим випатрунку поедини покарми.

Проби, котри правени у нас зос карменьем статку, гуторя, же нашому статку хибя белаццевини. Дополніц би ще могло кед би ще до покарми дадавalo, вецей легуминовох.

ЦО НОВЕ У ШВЕЦЕ

Атентати ірландских терористох у Англії

Од якогош часу умножели ше у целей Англії атентати на державни здания. Поліція фришко пренашла, же то робота ірландских революционерах, котри незадовольни, же сіверна часць Ірландії, чо ще вода Улстер припада вше ище гу Англії, а не гу Ірландской. У Улстру жительство уж цалком англійске, але тот край буд ірландски, Англійцы го однародзели, а Ірландцы го сцу назад соединіц зос ўроўні державу.

Попри вельке старане англійскай поліції, да атентаторох полапа, вони далей робя свою. У остатніх дньох на двух агенціях у Лондону пірсли бомби и было ранено 23 особи. При Ліверпулу пошла до воздуху державна пошта и ёден вельки мост.

Англійски парламент вигласац окремі законі проци ірландских терористох. Поліція ма право вигнац зос Лондону ѿцких сумнівіх Ірландцох.

Ірландски преміер Де Валера, сам бувши революционер виявел, же осудзуе тоти атентати, але німа моци, да их препречи, бо виновата сама Англія, котра роздзелела Ірландску на два часцы и сіверни Улстер не сце враці ірландской держави.

Турски закон проци свадбох. У Турскай бул стари обычай, же ше правели вельки свадзбы, котри мушели тирвац найменей три дні и барз велько коштали так, же велі пре свадзби препадали. Турки ше обеговали, чия свадба будзе векіца и богатейша. Цошка слично як тераз у наших валахах у Бачкей. Уж покойни диктатор Кемал паша ше борел проци того нерозумного звичаю, а тераз турска влада видала забрану правиц вельки свадзбы. И так тераз за кочом младей шме исц найвецей пейц кочи. Свадзба шме тирвац найвецей ёден дзень, а на свадзбу шме присц лем поволана найблізша родзина и перши сущедзи.

Сличны закон не почкодзел би и бачванским валахам.

Найшвидша американска железніца настрадала. У державі Невада віскочела зос шиньюх і спадла до 20 м. глібокей доліни найшвидша американська железніца. Ёст 22 мертві. Причина: саботажа, то значи, же хтошкі нарока погубел шині, да железніца настрада. Можебуц конкуренція, бо у Америки железніца маю у рукох дружства (компанії) и вони барз медзи собу конкурную и обегую ше, котра компанія ма лепши и швидши железніци.

Не поеднали ше Англійцы зос Японцами. Догваряня ше цагали вецей мешаци и звершили ше ні з чим. Значи вайна на Далекім Востоку гона вібовкнуц скорей, як у Европи. Але тей вайни не сце ані Англія, бо ма бриги досц зос Немецку, а не треба вайни ані Японскей, бо уж 4 роки воюю у Китаю и барз ше вітрошела. Випатра, же ше започню нови догвараня, єдни другим буду грэциц, та. Слично як у нашей Европі.

Комесар Союзу Народох у Данцигу Буркгарт буд поволані гу Гітлерові на бешеду. Розуми ше, розправляли о ушорену питаня дальшай долі Данцигу. Цо ришли и до чого ше дотвердзели, не зна ше. Тераз Буркгарт будзе бешедовец зос польскую владу.

20 мільярди долари за вайну.

Дописователь єдних американских новинох вираховал кельо ше дзэпоец держави нешка наоружую. Видатки цо их седем найвекших державох видаваю на наоружоване, віноша ведно 20 мільярди долари на рок. И так Англія видава 50 проц. цалого свойого бюджету на наоружоване, Франция 40 проц., Италия 50 проц., Немецка 60 проц., Японія аж 70 проц., Большевицка Русія 50 проц., и Америка 12 проц.

Тоти видатки у числох випатраю так:

	1939 р.	1938 р.
Англія	3,500,000,000 дол.	1,693,300,000 дол.
Франция	1,800,000,000 "	1,092,100,000 "
Немецка	4,500,000,000 "	4,400,000,000 "
Італія	550,000,000 "	526,000,000 "
Японія	1,800,000,000 "	1,765,300,000 "
Больш. Русія	5,400,000,000 "	7,300,000,000 "
Америка	1,065,700,000 "	1,306,000,000 "

Новини цо приноша тоти числа питаю ше докля то так будзе напредовац, и до чого вони швет приведзе, а зокрема, чо ше тиче Немецкей,

як дуго вона годна віддавац таки до своіх приходох не пропорціональни суми за наоружоване.

Розптараючи шицки вигляди вайни и мира, велі людзе гуторя же тоти велічезни наоружованя муша привесці до вайни. Бо озда праве тото щыцко оружие, не роби ше лем на то, да там дагдзе лежи нехасноване по магазинох, але да ше употреби у вайни. Воно так и правда, але не треба забудц на латинску присловку „Же сцеш мац мир пріправяй вайну.“ Воно так и правда, але не треба забудц на латинску присловку „Же сцеш мац мир пріправяй вайну.“ Воно так и правда, але не треба забудц на латинску присловку „Же сцеш мац мир пріправяй вайну.“ Воно так и правда, але не треба забудц на латинску присловку „Же сцеш мац мир пріправяй вайну.“

ПОДЗЕКОВАНЕ КЕРЕСТУРСКИХ ШКОЛЯРОХ МИКЛОШЕВЧАНЬЮМ.

Ми руско-українски школяре з Керестура пригадуючи себе з прибінносцу тоти красни дні цо змеих пребували на тогорочній школянскі схадзкі у Вашим валахе, береме себе за служносц віявиц. Вам нашо найширше подзековане за сердечну любов и гостопримство з яку сце нас прияли и яку сце нам указовали през дні нашого пребуваня у Вас. Можеме шмелю повесц, же таки сердечні прием и розумене до тераз зме лем у Вас нашли и мушиме признац и наглашиц же у тим Ваш валах вельо напреднейши од нашого. З нашого боку обецуеме, же ше будземе старац указац Вам при першай нагоди таку щиросц, сердечносц и любов, яку зме лем годни. Найсердечнейше Вам дзекуеме. Здрави будзце, Міклошевчане, слава Вашому валаху!

Керестурски школяре

КОНОПА У НАШЕЙ ДЕРЖАВІ. Пишу новини, же того року у Югославії було 15 проценты орачай жемі пошато зос конопу. Найвецей у Бачкей, дзе голт конопи дава од 3 до 5 тысячи динари. Того року цена конопи ше барз дзвигла, бо цудзі держави вельо гледаю нашу конопу. Тераз у Бачкей метер вижатей конопи по 10 дньох плаці ше 90—100 Д. а влоні 40—60 Д. Нагло рошне число конопарньох. Тераз их ест у держави 86 а у самей Бачкей 60.

Конопа дава шумни приход селяном, а наднічаром заш през жиму добри заробок у конопарньох.

Того року ракую же у нас будзе до 41.000 вагони виробеней конопи. Векшину треба будзе предац за граніцу, бо нашо потреби уж намирени. Вельо вивожиме конопи до Англії и Францыі, але у тих державох ест ище вельо места за нашу конопу. Цена тогорочній виробеней конопи рахує ше на 14 динари по кили. Главни пияц за нашу конопу у Бачкей то Годжак (Оджаці). Найвецей конопи ше зрези: Годжак, Сомбор и Кула. Шею конопу досц и у Сербії, а у Славонії дакус у зрезах Осек, Дяково и Вировитица.

АФЕРА ФІРМИ „ІНТЕРКОЗМА“. У београдских новинах часто ше оглашовала якаш фірма „Інтеркозма“ зос своім ліком за лісісх, да ім. власи іваново вирошю. Сама фірма була у Парижу, а у Београду мала своїх заступнікох. Велі вірели оглашком и плацели груби суми за тоги чудодійни лікі, але власи нікому не вирошли, а даедним повіпадовали и тоти, чо их ище мали, а на остатку ше одкрило, же цала тота фірма „Інтеркозма“ єдна добре видумана спрэводзка.

НЕМЕЦКИ АВІЙОНИ У БЕОГРАДУ. В пондзелок 14 августа прилецели до Београду 9 немецким авійонам, штири цивілни а пейц вояни, да их нашо воени стручніца-фаховци препатра и евентуално наручча за нашу державу. Цивілни авійони ліца 310 км за годину, а воени 570 км па годзину. Медзи немецкими пілотами находзі ше и пілот Вендел, котрого волаю „найшвидши чловек на швеце“.

УМАР ДРАГИША ЛАПЧЕВИЧ. У Београду умар 14 августа у велькай старосци предняк сербских соціялістох, новинар и бувши посланік Драгиша Лапчевича. Познати буд як ёден од найспособнейших политичных сербских пісательох. У младосці буд радикал.

ДЗЕШЕДРОЧНИ ХЛАПЕЦ забил 13 рочного. У валахе Войвода Бойович, при Петровграду 10-рочны хлапец Душан Савін поджобал з ножом 13. рочного свога пайтана Милутіна Нікітова. У бавіску ще повадзели, а мац Душанова сама кричала свайму синові „забі го“. Фамелії Савін и Нікітіз були давно повадзены.

НАБІЛ ФОТОГРАФА прето, же го не висліковал лепшим, як цо в. Кед селянін Мірко Оляча пришол у Приедору до фотографа Александрова по свою фотографію и але ше сам себе на слики не пачел, та гварел фотографові, же чом го не висліковал лепшим. На то фотограф му одповед: „Не можем це я направиц лепшим, лем якого це Бог створел“.

На тоги слова Оляча скочел на фотографа зос паліцу и так го побил, же го напол мертвого привезли до шпиталю до Банялукі.